

РОЗДІЛ II. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ (З ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ)

УДК 373.3/.5.091.32-026.12-024.63:81

DOI <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2024-3-02>

ДИДАКТИЗАЦІЯ ВІЗУАЛЬНИХ КАРТИНОК НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Басюк Л. М.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри німецької філології
Волинський національний університет імені Лесі Українки
просп. Волі, 13, Луцьк, Україна
orcid.org/0000-0003-2805-5735
lessjabassjuk@ukr.net*

Кузьмич О. В.

*викладач циклової комісії словесних дисциплін
Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради
просп. Волі, 36, Луцьк, Україна
orcid.org/0000-0002-1335-3791
kuzmych.o@ukr.net*

Рудь Ю. Є.

*студентка II курсу
Волинський національний університет імені Лесі Українки
просп. Волі, 13, Луцьк, Україна
orcid.org/0009-0005-8069-769X
rud2006ulia@gmail.com*

Ключові слова: візуальна картинка, дидактизація, вікова категорія, мовленнєві компетенції, креативність, комунікативні навички.

У статті йдеться про дидактизацію візуальних картинок для навчання іноземної мови. Визначено роль і мету дидактизації картинок на уроках іноземної мови. Запропоновано алгоритм дидактизації картинок. Схарактеризовано здатність сприймати візуальну картинку учнями різної вікової категорії. Для кожної вікової групи наведено способи дидактизації картинок, які зможуть не лише зацікавити, а й спонукати до переосмислення навчання іноземної мови в легкій невимушеній формі, яка сприяє як розвитку мовленнєвих навичок, так і вдосконаленню та поглибленню знань про предмет на всіх мовних рівнях. Залежно від мети дидактизації картинки проілюстровано різні підходи до розвитку мовленнєвих компетентностей учнів, а саме аудіювання, читання, письма та говоріння. Для розвитку навичок сприймання на слух іноземної мови доцільно буде використовувати аудіосупровід під час дидактизації вибраної картинки. Візуальна картинка як інструмент для навчання читання має радше візуально-опорний характер, який слугує учням як джерело зчитування інформації. Для розвитку навичок письма візуальна картинка може стати безмежним джерелом ідей, опис яких у різноманітних варіаціях від статистичного зображення в моменті певної історії до гіпотетично щасливого її продовження та/

або кінця сприяє не лише розвитку каліграфічних, а й граматичних і творчих навичок. Дидактизована картинка як опора для розвитку навичок говоріння є не лише безцінним інструментом, а й джерелом збагачення лексики та засобом тренування граматичних структур, мовних кліше, комунікативних моделей. Про розвиток комунікативної компетентності також варто згадати в контексті театралізації вибраної тематичної візуальної картинки. Розвиток креативності є ключовим моментом як у процесі дидактизації картинки, так і під час використання дидактизованої картинки на уроках іноземної мови. Наведено низку диджитал-інструментів, які можна використовувати для генерації ідей і власне варіацій дидактизації картинок.

DIDACTICISATION OF VISUAL PICTURES IN FOREIGN LANGUAGE LESSONS

Basiuk L. M.

*PhD in Philology, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of German Philology
Lesya Ukrainka Volyn National University
13 Voli Avenue, Lutsk, Ukraine
orcid.org/0000-0003-2805-5735
lessjabassjuk@ukr.net*

Kuzmych O. V.

*Cycle Commission Lecturer of Verbal Disciplines
Municipal Higher Educational Institution "Lutsk Pedagogical College"
of the Volyn Regional Council
36 Voli Avenue, Lutsk, Ukraine
orcid.org/0000-0002-1335-3791
kuzmych.o@ukr.net*

Rud Yu. Ye.

*Secod-Year Student
Lesya Ukrainka Volyn National University
13 Voli Avenue, Lutsk, Ukraine
orcid.org/0009-0005-8069-769X
rud2006ulia@gmail.com*

Key words: *visual picture, didactisation, age category, language competences, creativity, communication skills.*

The article deals with the didactisation of visual pictures for teaching a foreign language. The role and purpose of didactisation of pictures in foreign language lessons are defined. An algorithm for didactising pictures is proposed. The ability to perceive a visual picture by students of different age groups is characterised. For each age group, the ways of didactising pictures are presented, which can not only get interested, but also encourage rethinking of foreign language learning in an easy and relaxed way, which contributes to the development of speech skills, as well as to the improvement and deepening of knowledge about the subject at all language levels. Depending on the purpose of the picture didactics, different approaches to the development of students' language competences, namely listening, reading, writing and speaking, are illustrated. To develop foreign language listening skills, it is advisable to use audio accompaniment during the didacticisation of the selected picture.

A visual picture as a tool for teaching reading is a visual reference tool that serves as a source of information for students. For the development of writing skills, a visual picture can become an endless source of ideas, the description of which in various variations from a statistical image at the moment of a certain story to its hypothetical happy continuation and/or ending contributes not only to the development of calligraphic, but also grammatical and creative skills. A didactic picture as a support for the development of speaking skills is not only an invaluable tool, but also a source of vocabulary enrichment and a means of training grammatical structures, language clichés, and communicative models. The development of communicative competence is also worth mentioning in the context of theatricalisation of a chosen thematic visual picture. The development of creativity is a key point both in the process of didactising a picture and in the use of a didactised picture in foreign language lessons. The article presents a number of digital tools that can be used to generate ideas and variations of picture didactisation.

Постановка проблеми. Використання різних візуальних елементів стало поширеним під час проведення уроків з дітьми, у тому числі під час вивчення іноземної мови. Основна мета їх застосування полягає у покращенні комунікативних навичок учнів і підвищенні їх мотивації до вивчення мови. Модернізація освітнього процесу не оминула і процес адаптації та дидактизації візуальних картинок для навчання іноземної мови. Візуальна картинка як інструмент навчання є невід'ємним елементом сучасного уроку, джерелом креативних ідей і засобом розкриття талантів учасників освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Використання візуальних елементів під час вивчення іноземної мови розглядається в контексті мультимодальності [2], як креалізовані тексти [3], як частина аудіо-візуального методу [5]. Картинка допомагає створити комунікативну атмосферу на уроку, оскільки учні можуть використовувати картинку для розповідей, діалогів або групових дискусій. Під час вивчення іноземної мови важливою є можливість вивчати її в контексті, розуміти її використання у відповідних реальних життєвих ситуаціях. Упровадження різних світлин у навчальний процес не лише допомагає розв'язати цю проблему, але й підвищує мотивацію учнів до вивчення іноземних мов. Використання презентації на уроках можуть полегшити процес засвоєння матеріалу, створити цілісний образ предмета чи явища, що вивчають на уроку, за допомогою подання інформації у різному вигляді й полегшити процес подання матеріалу для вчителя.

Мета статті – запропонувати алгоритм дидактизації візуальної картинки, вибір кроків якого може бути адаптований до потреб цільової аудиторії та мети використання навчального матеріалу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Візуальна картинка – це графічне зображення, яке передає інформацію за допомогою візуаль-

них елементів, таких як кольори, форми, лінії. Вона може бути представлена в різних форматах, наприклад: малюнки, фотографії, схеми, графіки, діаграми тощо. Використовується візуальна картинка у багатьох сферах діяльності, у повсякденному житті та, крім цього, робить великий внесок у сферу навчання [1].

Мета застосування візуальних картинок полягає не лише в активації уваги й інтересу до матеріалу, доповненні, розумінні й асоціативному сприйнятті лексичних одиниць із конкретними об'єктами та концепціями, а й у розвитку мовних і мовленнєвих компетентностей, стимулюванні уяви, творчості та креативності, комунікативних навичок, а також в усвідомленні взаємозв'язків між предметами й темами, що сприяє всебічному загальному розвитку учнів.

Дидактизація – це процес перетворення матеріалів, інформації або знань у специфічну форму для ефективного навчання чи передачі їх іншим особам. Цей термін використовується в педагогічних контекстах і означає адаптацію та організацію навчального матеріалу з метою полегшення його засвоєння та розуміння і створення більш систематизованого, структурованого й ефективного навчального процесу. Дидактизація сприяє дієвості та гнучкості знань учнів, розвитку критичного мислення, забезпеченню інформаційної платформи для реалізації індивідуальних креативних можливостей особистості [4].

Алгоритм дидактизації картинки:

1. Виберіть тему та знайдіть відповідне зображення.
2. Проаналізуйте зображення, визначте головну тему й виділіть ключові аспекти, деталі та сюжетні елементи.
3. Додайте контекст у текстовому вигляді, який допоможе учням краще зрозуміти зображення.
4. Розробіть завдання відповідно до мети використання картинки.

5. Застосуйте додаткові диджитал-ресурси для кращого розуміння зображення й ефективного результату роботи учнів із ним.

6. Проведіть оцінку ефективності дидактизації картинки через отримані відгуки та результати учнів.

Використання дидактизованих візуальних картинок можливе на заняттях іноземної мови для різних вікових груп, але з обов'язковим врахуванням здатності сприйняття зображень цільовою аудиторією.

Існує загальна думка, що учні дошкільного й молодшого шкільного віку краще реагують на візуальні стимули, тоді як учні старшого шкільного віку та дорослі є більш адаптивними до різних методів навчання, проте візуальні картинки можуть бути корисними на всіх етапах навчання:

Дошкільний вік (3–5 років): оскільки сприйняття та розуміння світу в дітей дошкільного віку розвиваються стрімко, саме ця вікова категорія є найбільш відкрита до візуальних стимулів, які стимулюють їхню уяву та креативність.

Молодший шкільний вік (6–11 років): реакція на візуальні стимули в дітей молодшого шкільного віку є також відмінною, проте вимагає від вчителя вдалого та ретельного пошуку візуальних матеріалів, які б відповідали їхнім інтересам та рівню розвитку. Крім того, ця вікова категорія готова до виконання різноманітних розроблених вправ, які сприяють розвитку мовних і мовленнєвих компетентностей.

Старший шкільний вік (12–18 років): для підлітків візуальна картинка як навчальний матеріал повинна відображати коло їхніх інтересів та потреб, і, що є не менш важливе, розробка завдань повинна корелюватися із застосуванням різноманітних методів навчання для розвитку мовленнєвих і мовних компетентностей і використанням диджитал-ресурсів.

Молодь і дорослі (18+ років): дорослі учні можуть бути менш схильні до використання візуальних картинок у навчанні, проте вдалий вибір зображення, яке відповідає сфері діяльності чи індивідуальним інтересам, не лише стане стимулом до розширення та поглиблення знань з конкретної теми, а й сприятиме розвитку комунікативної компетентності та креативності.

Дидактизація візуальних картинок для дітей – це процес перетворення звичайних зображень у помічників учителя, які стимулюють навчання та розвиток. Отже, можна *створити візуальні словники з картинками, які показують значення слів; пограти в ігри зі словами й картинками, підбираючи відповідність; розповісти історію на основі картинки, розвиваючи в такий спосіб мовлення, уяву та творчі здібності; за допомогою питань стимулювати розвиток мислення, аналізуючи*

запропоноване зображення; намалювати продовження або альтернативний сюжет до картинки, яку бачать діти, тощо.

Дидактизація візуальних картинок для підлітків може стати важливим інструментом навчання, що сприяє залученню їхнього інтересу та стимулює розвиток креативного мислення. Тож можна *створити візуальні концептуальні картки, які відображають ключові концепції або терміни з навчального матеріалу і за допомогою асоціативного методу сприяють кращому запам'ятовуванню інформації; запропонувати підліткам розповісти на основі картинки історію, що сприятиме розвитку мовлення та креативності; запропонувати підліткам створити за допомогою диджитал-ресурсів візуальні презентації та представити їхні доробки перед класом, розвиваючи навички публічного виступу; стимулювати розвиток критичного та творчого мислення у підлітків, запитавши їх, як вони розуміють або інтерпретують картинку; створити власний проєкт на основі візуальних картинок і т. ін.*

Дидактизація візуальних картинок для дорослих стане ефективним методом у контексті отримання нових знань або подолання складних концепцій, враховуючи їхні інтереси, досвід і потреби. Отже, можна *надати ключову інформацію, створивши графічні конспекти або інфографіку з діаграмами, графіками, схемами або ілюстраціями, які допоможуть усвідомити складні концепції, структуру матеріалу чи статистику в доступній формі; створити візуальні інструкції для навчання; використати картографію думок або ментальні карти для візуального подання інформації та взаємозв'язків між різними концепціями чи ідеями; створити візуально цікаві й інформативні презентації, де текстовий матеріал доповнюється зображеннями та графіками; стимулювати рефлексію та обговорення тем і проблем, зображених на картинці, тощо.*

Використання візуальних картинок на уроках іноземної мови для розвитку мовленнєвих компетенцій може стати невичерпним джерелом різноманітних методичних підходів, прийомів, способів і засобів, які допоможуть не лише мотивувати учнів до навчання, а й розвивати комунікативну компетентність та креативність.

Для розвитку навичок **читання** можна використовувати візуальні засоби: *візуальні загадки, картки з емоціями, пазли зі словами, мінливі ситуації, картки зі звуками, інтерактивні дошки, сторітелінг, інфографіку, візуальні нотатки, картки з діалогами, картинки до тексту з ключовими моментами, візуалізацію даних, кінематографічні матеріали, візуальні щоденники, мультимедійні проєкти, картки із цитатами, графічні новели, візуалізацію сюжетів, картки асоціацій,*

візуальні мапи думок, картинки до пісень, флеш-картки з історією, а також тематичні постери, візуальні глосарії, QR-коди. Ці підходи можуть допомогти зробити навчання більш захопливим та інтерактивним.

Використання картинок може бути корисним і для розвитку навичок **розуміння на слух**: аудіоопис картинок, аудіосупровід до картинок, гра «Послухай і відповідай», гра «Що я чую?», власні аудіозаписи для опису картинок. Ці методи допомагають дітям розвивати навички розуміння мовлення на слух і розширювати їхній словниковий запас і контекстуальне розуміння.

Для розвитку **навичок письма** можна спробувати такі підходи використання дидактизованої картинки: малювання за зразком, опис картинки, створення історії, заповнення діалогів, розвиток творчості за картинкою, написання віршів, пісень або коротких оповідань. Ці вправи стимулюють учнів до використання письма як способу вираження своїх думок, ідей та уяви. Вони також допомагають розвивати навички каліграфії, граматики та творчого мислення.

Для розвитку **навичок усного мовлення** на основі візуальної картинки будуть корисні такі підходи: опис зображення, розповідь історії, запитання, відтворення діалогів, обговорення емоцій, створення історії, пошук предметів, рольова гра. Ці вправи допомагають дітям розвивати навички усного мовлення, розширювати свій словниковий запас, удосконалювати граматичні структури й виражати свої думки та почуття.

Картинки можуть бути корисним інструментом для розвитку **комунікативних навичок** учнів, які формуються в процесі групової дискусії, рольових

ігор, співпраці та творчості, вирішенні конфліктів. Ці вправи сприяють розвитку навичок ефективної комунікації та соціальної взаємодії в учнів, що є важливими складовими успішної інтеграції в суспільстві.

Використання картинок може стимулювати розвиток **креативності** в учнів, а саме: творче малювання, фантазійні історії, маніпуляція картинками, творчі колажі, театралізація. Ці й інші вправи сприяють розвитку креативного мислення та уяви в учнів. Вони дають змогу учням виразити свою унікальність та індивідуальність через творчість і мистецтво.

Сучасний технологічний розвиток уможливило дидактизацію картинок в різних середовищах і за допомогою різноманітних інструментів: *Adobe Photoshop, GIMP, Canva, PicMonkey, MindMeister, Coggle, XMind, ThingLink, Genially, Microsoft PowerPoint, Prezi, Google Slides, Piktochart, Annotate.net, ArtStation, DeviantArt, Dribbble, Unsplash, Pixabay, Freepik, Canva, Getty Images, Adobe Stock* та ін.

Ці ресурси пропонують широкий вибір картинок на будь-який смак і потреби, і вони можуть бути корисними для створення різноманітних освітніх матеріалів.

Висновки. Таким чином, дидактизована візуальна картинка є універсальним інструментом у процесі навчання іноземної мови, яка може бути адаптована для задоволення потреб різних вікових груп. Перспективи дослідження вбачаємо у дидактизації картинок із серії *Wimmelbuch* та розробці вправ на розвиток мовних і мовленнєвих компетентностей для різних вікових категорій учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Візуалізація даних: що це таке і для чого вона потрібна. URL: <https://gurt.org.ua/articles/37609/> (дата звернення 30.09.2024).
2. Воробель М. Використання наочності на заняттях іноземної мови: транскультурність та мультимодальність у зображеннях. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 43, т. 1. С. 43–48. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/43/1.7>.
3. Добринчук О., Калинюк Т. Міжкультурна комунікація на уроках німецької мови засобами автентичних карикатур: зарубіжні методики. *Comparative Professional Pedagogy*. 2023. № 13 (1). С. 37–43. [https://doi.org/10.31891/2308-4081/2023-13\(1\)-5](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2023-13(1)-5).
4. Князян М. О. Дидактизація як база інноватизації навчання іноземних мов у європейському союзі та Україні. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3662/1/Kniazian.pdf> (дата звернення 30.09.2024).
5. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник / Ніколаєва С. Ю. та ін. Київ : Ленвіт, 2002. 328 с.

REFERENCES

1. Visualisatsiia danyh: shcho tse take i dlia choho vonna potribna (2024, September 30). [Data visualisation: what it is and why it is needed]. Retrieved from URL: <https://gurt.org.ua/articles/37609/>.
2. Vorobel, M. M. (2022). Vykorystannia naochnosti na zaniattiakh inozemnoi movy: transkulturnist ta multymodalnist u zobrazhenniakh [The use of visuality in foreign language lessons: transculturality and

- multimodality in images]. *Innovate Pedagogy*, 1 (43), 43–47. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/43/1.7>.
3. Dobrynchuk, O., & Kalyniuk, T. (2023). Mizhkulturna komunikatsiia na urokakh nimetskoi movy zasobamy avtentychnykh karykatur: zarubizhni metodyky [Intercultural communication in German language lessons using authentic cartoons: foreign methods]. *Comparative Professional Pedagogy*, 13 (1), 37–43. [https://doi.org/10.31891/2308-4081/2023-13\(1\)-5](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2023-13(1)-5).
 4. Kniazian, M.O. (2024, September 30). Dydaktysatsiia iak basa innovatysatsii navchannia inozemnyh mov u yevropeiskomu soyusi ta Ukraini [Didactisation as a basis for innovating foreign language teaching in the European Union and Ukraine]. Retrieved from URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3662/1/Kniazian.pdf>.
 5. Nikolaieva, S.Iu., Bihych, O.B., Brazhnyk, N.O., Haponova, S.V., Hryniuk, H.A., Oliinyk, T.I., Onyshchenko, K.I., Petrashchuk, O.P., Sazhko, L.A., Skliarenko, N.K., Smieliakov, L.P., Khomenko, E.H. & Shcherbak, LP. (2002). *Metodyka vykladannia inozemnykh mov u serednikh navchalnykh zakladakh* [Methods of teaching foreign languages in secondary schools]. Kyiv: Lenvit [in Ukrainian].